

Justiitsministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie 14.10.2019

Meie 18.11.2019 nr 4/251

Arvamuse esitamine ühinguõiguse revisjoni materjalide kohta

Lugupeetud Vaike Murumets!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) esitab järgnevalt oma kommentaarid ja ettepanekud ühinguõiguse revisjoni materjalide kohta, mis tulevad arutlusele 21.11.2019 toimuval kohtumisel. Seega esitame oma seisukohad äriseadustiku muudatuste kohta, mis on seotud kapitali, juhtorganite, otsuste vastuvõtmise ja vaidlustamise ning vähemusõigustega. Kaubanduskoja tagasiside põhineb ca 3000 ettevõtja seas läbiviidud küsitlusel. Kuna tegemist on kogu protsessi vaadates ilmselt kõige põhimõttelisemate ja sisulisemate muudatustega, peame äärmiselt oluliseks, et nende osas mistahes otsuste langetamisele eelneks ka korrektne mõjude analüüs ning probleemide kirjeldus ja ulatuse kaardistus.

1. Osahingu miinimumkapitali nõue

Kaubanduskoda ei näe praktilist vajadust kaotada äriseadustikust osahingute miinimumkapitali nõuet. Iga kuu asutatakse ca 2000 uut osahingut ning meieni ei ole jõudnud tagasisidet, et 2500-eurone miinimumkapitali nõue takistab ettevõtlusega alustamist. Lisaks on võimalik osahingut asutada sisse makset tegemata. Üksnes õigusteoreetilistel põhjustel ei ole muudatuse tegemine vajalik. Seega teeme ettepaneku mitte muuta äriseadustiku § 136 sõnastust. Ühtlasi osundame, et arvestatav hulk ettevõtjaid toetaks täna ka vastupidist ettepanekut – taastada regulatsioon, mille kohaselt osakapital tuleb registreerimisel realselt tasuda.

2. Sisse makseid tegemata asutatud osahing

Toetame ühinguõiguse revisjoni töörühma ettepanekut lubada dividendi maksmise nõuet tasaarvestada sisse makse tasumise nõudega. Seega peame igati mõistlikuks jätta äriseadustiku § 140¹ lõikest 5 välja viide äriseadustiku § 140 lõikele 3.

3. Dividendide maksmine vähemusomanike nõudel

Kaubanduskoda on vastu äriseadustiku § 157 lõikega 6 täiendamisele, mis näeb ette vähemusomanike õiguse saada osahingult seadusega ettenähtud suuruses dividendi olukorras, kus enamusosanikud ei otsusta dividendide maksmist.

Dividendide maksmine peab jääma enamushäältega tehtavaks otsuseks ning seadus ei peaks siin erandeid ette nägema. Vähemusosanik saab oma huvide kaitseks sõlmida osanike lepingu, kus saab reguleerida ka kasumi väljamaksmist. Dividendide

sundväljavõtmine vähemusosanike nõudel võib pärssida osaühingu arengut. Osaühingul ei pruugi olla likviidset vara dividendide maksmiseks või selle tulemusena jääb tegemata oluline investering. Suunata ettevõtjaid selliste vaidlustega enam kohtusse pöörduma on samuti põhjendamatu. Pigem tuleks tervikuna mõelda suunas, kuidas ettevõtjaid ja investoreid suunata tegema teadlikumaid valikuid ja riske maandama, nt läbi osanike vahelise lepingu sõlmimise. Lisaks juhime tähelepanu sellele, et enamikes osaühingutes ei ole ületamatuid omanike vahelisi erimeelsusi ning enamus ei kasuta vähemuse väljakurnamiseks dividendide mittemaksmise taktikat. Selline praktika on pigem erandlik. Muudatuse jõustumisel näeme aga ohtu, et paljud vähemusosanikud hakkavad uut sätet kasutama, et igal aastal nõuda dividendide väljamaksmist, sõltumata osaühingu tulevikuplaanidest ja rahavoogudest. Muudatus suurendab ilmselt riigieelarve tulusid, kuid on kaheldav, kas muudatusel on positiivne mõju ettevõtluskeskkonnale.

Eeltoodud põhjustel oleme vastu ka töörühma ettepanekule anda vähemusaktsionäride õigus saada aktsiaseltsilt dividendi olukorras, kus enamusaktsionärid ei otsusta dividendide maksmist. Seega tuleb eelnõust välja jätta nii § 278 lg 2 kui ka § 157 lg 6.

4. Vastutus osaühingu kahjustamise eest osaühingu tegevuse mõjutamise kaudu

Töörühm on teinud ettepaneku jätta § 167¹ lõikest 5 välja sõna „osaühingule“. Kui täna võib võlausaldaja nõuda kahju hüvitamist vaid osaühingule, siis muudatuse kohaselt võib võlausaldaja nõuda kahju hüvitamist ka endale, välja arvatud juhul, kui välja on kuulutatud pankrot.

Kaubanduskoda ei pea muudatust mõistlikuks. Kuna kahju on tekitatud osaühingule, siis tuleb kahju hüvitada esmalt osaühingule ja seejärel saab osaühing hüvitada kahju võlausaldajatele. Muudatus võib tekitada ka võlausaldajate ebavõrdset kohtlemist. See võib juhtuda näiteks olukorras, kus kahju hüvitajal on vara ainult ühe võlausaldaja nõude rahuldamiseks, kuid mitte kõigi nõuete rahuldamiseks. Juhime tähelepanu ka sellele, et seletuskirjast puudub igasugune põhjendus, miks on vaja seda muudatust teha.

5. Osaniku väljaastumine

Töörühm on teinud ettepaneku lisada äriseadustikku § 167⁶, mis annab osanikule õiguse osaühingust avalduse alusel välja astuda, kui esinevad mõjuvad põhjused, mille tõttu ei saa temalt kõiki asjaolusid ja mõlemapoolset huvi arvestades mõistlikult eeldada, et ta jätkaks osanikuks olemist.

Kaubanduskoda ei toeta seda muudatust. Esiteks on vägagi reaalne, et muudatuse jõustumisel tekib vaidlusi, kas osaniku väljaastumiseks on mõjuv põhjus või mitte. Lisaks tekitab vaidlusi õiglase hüvitise määramine. Samuti võib muudatuse jõustumisel tekkida olukord, kus osaühingul ei ole likviidset vara, et õiglast hüvitist maksta. See ei tähenda, et osaühing muutuks hüvitise maksmise tagajärjel maksejõuetuks, kuid ta võib olla sunnitud müüma mittelikviidseid varasid või jätma ära plaanitud investeeringud, mis kokkuvõttes avaldab negatiivset mõju osaühingu väärtusele ja seeläbi ka osanikele.

Kui osaniku väljaastumise õigus kehtestatakse, siis jääb ebaselgeks, miks see on ette nähtud vaid vähemusosanikule. Kui esinevad mõjuvad põhjused, siis võiks ka enamusosanikul olla õigus välja astuda ning kui see ei ole võimalik, siis nõuda osaühingu

lõpetamist. See võiks olla võimalik näiteks juhul, kui enamusosanikule kuulub vähem kui 2/3 häältest. Siiski leiame, et mõistlik oleks tänast süsteemi mitte muuta.

Leiame, et probleeme, mida soovitakse muudatuse abil lahendada, peaks ennetama osanike lepingu või põhikirja abil. Osanikel peab olema võimalus enne vaidluste osanike lepinguga või põhikirjaga kokku leppida, kuidas osanikevahelisi konflikte ja väljaastumissoove lahendatakse. Riik ei peaks osanikevahelistesse suhetesse sekkuma.

6. Osa tagasivõtmine

Toetame äriseadustiku täiendamist §-ga 167⁸, mis annab võimaluse osaühingu põhikirjas näha ette tingimused, mille esinemisel on osaühingul õigus või kohustus osaniku osa tagasi võtta. Selline paindlik lähenemine võimaldab osanikel enne vaidluste tekkimist kokku leppida, millistel juhtudel on osanikel õigus või kohustus osaühingust lahkuda. See aitab vältida võimalikke konfliktiolukordi ning muudab ebavajalikuks näha seadusega ette täiendavaid kaitsemeetmeid vähemusosanike kaitseks.

7. Seadusjärgne kvooruminoe

Kaubanduskoda on vastu ühinguõiguse revisjoni töörühma ettepanekutele (§ 170 lg 2 ja § 297 lg 1 muutmine), millega kaotatakse üldine kvooruminoe otsuste vastuvõtmisel. Peame vajalikuks, et kehtima jääb tänane regulatsioon, mille kohaselt on osanike koosolek ja aktsionäride üldkoosolek otsustusvõimeline, kui sellel on esindatud üle poole osadega/aktsiatega esindatud häältest, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud suuremat esindatuse nõuet.

Oleme muudatusele vastu, sest puudub praktiline vajadus seadusjärgse kvooruminoe kaotamiseks. Ettevõtjad ei ole meile teada andnud, et tänane kvooruminoe on ebamõistlik. Pigem on ettevõtjad avaldanud vastupidist arvamust. Kui küsisime ca 3000 ettevõtjalt, kas toetate töörühma ettepanekut, siis valdav enamus oli sellele vastu. Ühelt poolt on ettevõtjad harjunud tänase reeglistikuga ning teiselt poolt tajuvad nad ohtu, et muudatuse tulemusena võib tekkida olukord, kus võetakse vastu otsus, millel ei ole laialdast toetust. See omakorda suurendaks vaidluste hulka. Kuna kvooruminoedega ei ole praktilisi probleeme ning ettevõtjad ei soovi selles osas muudatusi, siis üksnes õigusteoreetilistel põhjustel ei ole mõistlik tänast regulatsiooni muuta.

8. Otsuste vastuvõtmine hääletamisplatvormi vahendusel

Avaldame toetust äriseadustiku muudatustele, mis lubavad elektroonilise keskkonna kaudu osanike ja aktsionäride koosolekuid kokku kutsuda ja läbi viia, samuti otsuseid vastu võtta, kui kõigil omanikel on tehniliselt võimalik hääletamisplatvormi kasutada. Selline lahendus lihtsustaks koosolekute läbiviimist.

9. Juhatuse liikmete tasustamine

Me ei näe vajadust muuta äriseadustiku § 180¹ lg 3 sõnastust selliselt, et osaühing võib vähendada juhatuse liikmele makstavaid tasusid ja muid hüvesid, kui osaühingu majanduslik olukord halveneb oluliselt ja juhatuse liikmele määratud või temaga

kokkulepitud tasude edasimaksmine või muude hüvede jätkuv võimaldamine oleks osaühingu suhtes äärmiselt ebaõiglane.

Sellise muudatuse järele puudub praktiline vajadus, sest juhatuse liikme tasu vähendamiseks on praktikas vaja ikkagi mõlema poole nõusolekut. Kui täna teevad osanikud juhatuse liikmele ettepaneku vähendada juhatuse liikme tasu seoses osaühingu majandusliku olukorra halvenemisega ning juhatuse liige keeldub sellest, siis järgneb sellele suure tõenäosusega juhatuse liikme tagasikutsumine osanike poolt. Eelnõus välja pakutud lahenduse kohaselt jõutakse sama tulemuseni. Kui osanikud annavad juhatuse liikmele teada, et vähendavad juhatuse liikme tasu ning juhatuse liige ei ole sellega nõus, siis võib ta juhatuse liikme kohalt tagasi astuda. Seega jääb ebaselgeks, millist probleemi aitab muudatus lahendada. Leiame, et juhatuse liikme tasu vähendamine on poolte kokkulepe ning kui üks pool ei ole sellega nõus, võib sellele järgneda juhatuse liikme tagasiastumine või tagasikutsumine.

Eeltoodud põhjustel ei pea me vajalikuks ka äriseadustiku § 314 lg 3 muutmist, mis on seotud aktsiaseltsi juhatuse liikmete tasu vähendamisega.

10. Juhatuse liikme konkurentsikeeld

Kaubanduskoda ei pea hädavajalikuks täiendada äriseadustiku § 185 lg 1 punktiga 4, mille kohaselt ei või juhatuse liige osanike nõusolekuta, nõukogu olemasolul aga nõukogu nõusolekuta, olla osaühinguga samal tegevusalal tegutseva äriühinguga käsundus – või töölepingulises suhtes, välja arvatud, kui tegemist on ühte kontserni kuuluvate ühingutega.

Konkurentsikeelu kohaldamine on sellistel juhtudel väga sageli õigustatud ja vajalik, kuid see põhimõte ei peaks meie hinnangul kirjas olema äriseadustikus. Pooltel on õigus juhatuse liikme lepingus kokku leppida konkurentsikeelus. Isegi kui selles ei ole kokku lepitud ning ilmneb, et juhatuse liige töötab näiteks töölepingu alusel konkurendi juures, siis on osanike koosolekul õigus juhatuse liige koheselt tagasi kutsuda.

Samadel põhjustel ei pea me hädavajalikuks täiendada aktsiaseltsi juhatuse liikmete konkurentsikeelu sätet (§ 312 lg 1).

11. Juhatuse liikmete vastutus

Töögrupp on teinud ettepaneku muuta § 187 lg 4 sõnastust selliselt, et kui juhatuse liige rikub oma kohustusi ja tekitab seeläbi osaühingule kahju, siis on võlausaldajal õigus nõuda juhatuse liikmelt kahju hüvitamist, kui võlausaldaja ei saa oma nõudeid rahuldada osaühingu vara arvel.

Kaubanduskoda on sellele muudatusele vastu ning toetab jätkuvalt tänast regulatsiooni, kus võlausaldajal on õigus nõuda juhatuse liikmelt kahju hüvitamist, kuid juhatuse liige peab hüvitise maksma osaühingule, mitte otse võlausaldajale. Kuna juhatuse liige on oma kohustuse rikkumise tõttu tekitanud kahju osaühingule, siis peab juhatuse liige ka osaühingule kahju hüvitama ja osaühing omakorda võlausaldajale. Juhatuse liikmel on lepingu osaühinguga, mitte võlausaldajaga ning juhatuse liikme vastutus peab piirduma kahju hüvitamisega osaühingule, mitte kolmandatele isikutele. Töörühma väljapakutud

ettepanek võib tekitada ka võlausaldajate ebavõrdset kohtlemist. Näiteks kui juhatuse liikmel on vara osade võlausaldajate nõuete rahuldamiseks, kuid mitte kõigi jaoks.

Samasisuline puudus plaanitakse teha ka aktsiaseltsi juhatuse liikmete vastutuse osas. Eeltoodud põhjustel ei toeta me ka § 315 lg 4 muutmist.

12. Vähemusaktsionäri õigus nõuda aktsiate ülevõtmist (sell-out)

Äriseadustikku soovitakse lisada § 363¹¹, mis annab vähemusaktsionärile õiguse nõuda põhiaktsionärit talle kuuluvate aktsiate omandamist õiglase hinnaga, kui põhiaktsionäril on õigus teostada väikeaktsionäri suhtes squeeze-out'i ja võtta aktsiad rahalise hüvitise eest üle. Kaubanduskoja hinnangul tasub seda ettepanekut kaaluda ning analüüsida edaspidi selle ettepaneku realiseerimise võimalikke mõjusid ja alternatiive täiendavalt..

Loodame, et peate võimalikuks Kaubanduskoja ettepanekuid arvesse võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Mait Palts
Peadirektor

Koostanud: Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070